

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss - Slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder - en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd

Sammanfattning

Försäkringskassan avstyrker förslaget om en utökning av antalet servicekontor och därmed även om en ökad lokal samverkan med andra myndigheter på det sätt som kommittén har föreslagit. Dock har Försäkringskassan inget att invända generellt mot lokal samverkan med andra myndigheter.

Försäkringskassan ställer sig däremot bakom behovet av en levande landsbygd och vill på strategisk nivå också medverka till detta. De av kommittén uppsatta målen vad det gäller service tror vi dock bäst uppnås genom en ökad digitalisering, snarare än att Försäkringskassan samverkar lokalt med berörda myndigheter på det sätt som är föreslaget. Vi ser därför positivt på förslaget om utbyggnaden av fibernätverket. Vi ser problem med att överlåta delar av Försäkringskassans verksamhet till annan myndighet, detta beroende på svårigheten med att säkra kompetensförsörjning.

Avsnitt 7.1.3 Ny organisering av statlig verksamhet

Försäkringskassans digitala tjänster

Regeringen har i andra sammanhang starkt uttalat att Sverige ska ha en världsledande position vad det gäller myndigheternas digitala service till medborgarna. Försäkringskassan ligger redan nu mycket långt fram genom att erbjuda sådan service. Försäkringskassans strategi för att ge service till landsbygden är att ha ett så stort heltäckande utbud av digitala tjänster som möjligt. Sådana tjänster är lätta att kvalitetssäkra och användarvänligheten är under ständig utveckling. I jämförelse med fysiska möten lokalt på landsbygden är digitaliseringen mycket billig och effektiv. Digitaliseringen harmonierar således väl med regeringens intentioner. Att tillsätta tjänster där uppgiften skulle vara att på plats och fysiskt hjälpa till med att utföra sådant den enskilde kan utföra själv harmonierar inte och verkar snarare i motsatt riktning gentemot nämnda intentioner.

Försäkringskassan har ungefär 350 webbmöten om dagen. Runt 90 procent av användarna säger att de kommer använda tjänsterna igen och att de är nöjda eller mycket nöjda med dessa.

Vi ser därför positivt på förslagen utbyggnad av fibernätverket. Försäkringskassan har alltså i enlighet med regeringens önskemål redan nu väl utbyggda digitala tjänster som kan erbjudas medborgarna var i landet de än bor. Försäkringskassans uppgift är att ge medborgarna god service och hög rättssäkerhet till låg kostnad.

Digital utbyggnad ökar alltså Försäkringskassans servicegrad, vilket är syftet med kommitténs förslag om att öka bredbandshastigheten. Utbyggnad av servicekontoren kommer däremot att verka i motsatt riktning om sådan utbyggnad ska ske inom ramen för dagens anslag. Då måste sannolikt resurser tas från annan verksamhet vilket naturligen kan leda till minskad servicegrad. Det är genom nämnd digitalisering Försäkringskassan kan ge en god rättssäkerhet genom korrekt information. Försäkringskassans myndighetsutövning måste ses i ett vitt perspektiv, nämligen inte myndighetsutövning genom fattande av beslut och liknande, utan även genom att som nämnts lämna korrekt information.

Även om särskilda anslag skulle ges till föreslagen lokal närvaro så skulle detta få mycket marginell effekt på antalet statliga arbeten. Servicegraden skulle heller inte öka nämnvärt. All information från Försäkringskassan finns ändå digitalt och beslut fattas inte på föreslagen lokal nivå.

Kompetensförsörjning

Det regelverk Försäkringskassan har att hantera kräver särskild kompetens hos den som informerar om detta. Bland annat måste det säkerställas att den som lämnar information om Försäkringskassans regelverk kontinuerligt blir uppdaterad på ändringar i regelverket. Denna kompetensförsörjning blir svår att upprätthålla på nöjaktig nivå om information ska lämnas av annan myndighet. En konsekvens av bristande kompetens kan bli rättsförluster för den enskilde och denne kan gå miste om ersättningar som denne annars skulle ha rätt till.

Kompetensförsörjningen på landsbygden är komplicerad. För de statliga myndigheterna kompliceras läget av att arbetsuppgifternas art nästan alltid förutsätter personal med eftergymnasial utbildning, vilket är vad som saknas i glesbygd. Det skulle inte gynna vare sig rättssäkerhet eller service om höga krav på utbildning i dessa sammanhang frångicks. I ett vidare begrepp så handlar det här om tilltron till staten som kunnig och pålitlig leverantör av tjänster. Det måste anses vara mer i statens intresse att leverera sådan tillit och service än att skapa arbeten i glesbygd.

Föreslagen kontorsnätsutbyggnad

Försäkringskassan ser att en utbyggnad av kontorsnät för att ge enskilda god service lämpligen bör vara en utbyggnad av servicepunkter dit den enskilde kan gå för att få stöd i att utnyttja Försäkringskassans digitala tjänster samt tillgång till teknisk utrustning. Huvudman för denna verksamhet är lämpligen respektive kommun. En sorts digital lots som skulle bistå enskilda med hjälp att söka information om Försäkringskassans tjänster och även andra

myndigheters tjänster, skulle öka effekten av gjorda investeringar i den digitala utbyggnaden utan att nämnda problem med kompetensförsörjning och rättssäkerhet skulle uppstå.

Anslag till förslagen

Kommittén bedömer att en utökad etablering på fler orter ska ske inom ramen för befintliga anslag. Försäkringskassan gör däremot bedömningen att förändringarna kommer medföra kostnadsökningar. Försäkringskassans verksamhet är inte uppbyggd för spontana besök annat än på servicekontoren, hanteringen av personliga besök är i jämförelse med digitala mycket kostsamma.

I kommitténs förslag sägs att Försäkringskassans har övergivit landsbygden. Vi delar inte denna bedömning. Dock är vi medvetna om att Försäkringskassan för att hantera effektivitetskrav under de senaste tolv åren minskat antalet orter där verksamhet bedrivs. Via servicekontoren har vi emellertid ett stort kontorsnät vilket kompletteras med ett väl utbyggt digitalt tjänsteutbud.

Utflyttning av statliga tjänster

I sammanhanget finns det all anledning att inte blanda ihop behovet av service på landsbygden med skapandet av statliga arbetstillfällen, vilket vi anser vara två olika frågor.

Försäkringskassan menar att de statliga myndigheterna inte bör göra sysselsättningspolitiska överväganden när en myndighet avgör var statlig verksamhet ska vara lokaliserad. Det som måste ligga till grund för sådana avgöranden är verksamhetsbehovet.

Skapandet av sådana arbetstillfällen kan inte anses tillhöra myndigheternas skyldigheter. En sådan skyldighet förutsätter ändrade regleringsbrev, myndighetsinstruktioner och sannolikt lagändringar. Det senare genom att principen om myndigheternas självständighet frångås. Uppgiften att skapa arbetstillfällen i glesbygd bör föregås av en mer noggrann utredning och analys av förutsättningarna för detta än vad som nu har varit fallet. Vidare så har myndigheterna krav på sig att bedriva sin verksamhet effektivt samt att hushålla med statens medel. Kommitténs förslag får anses frångå denna princip då man alltså ålägger myndigheterna att skapa arbetstillfällen på bekostnad av myndigheterna nämnda kärnverksamhet.

Ett genomförande av förslaget avseende fler servicekontor skulle ha en mycket marginell effekt på målet om utflyttning av 10 000 arbeten inom sju år. Kommittén föreslår en utökning av kontoren med totalt 10 stycken. Inom nuvarande organisation arbetar två tjänstemän per servicekontor på mindre orter. En utbyggnad enligt förslaget skulle alltså medföra en utflyttning av totalt 20 tjänster. Denna marginella effekt måste ställas mot kostnaden för detta och den förväntade, och sannolikt, marginella ökningen av servicegraden. Åtgärden måste också ställas i relation till de nackdelar med förslaget som har nämnts tidigare.

Det ska emellertid understrykas att Försäkringskassan inte motsätter sig en mer långsiktigt ökad närvaro på landsbygden, men att vi avstyrker eventuella tankar om att lyfta ut hela verksamheter. En utflyttning bör istället ske strategiskt och

kontrollerat i den meningen att redan befintlig verksamhet utökas eller att etablering sker på nya orter genom att valda delar av befintliga verksamheter flyttas när det är lämpligt utifrån verksamhetens behov. Detta bland annat för att motverka att produktionsbortfall ska uppstå. En sådan långsiktig strategi skulle få större effekt än vad nu lagda förslag skulle ge. Om omlokalisering ska ske bör det i så fall genomföras till orter med en god arbetsmarknad som kan ge ett stabilt underlag för kompetensförsörjningen.

Avsnitt 8.1.6 En tydligare reglering av den statliga styrningen av landsbygdspolitiken

Försäkringskassan avstyrker kommitténs förslag om att de statliga myndigheternas ansvar för landsbygdsutvecklingen regleras i en särskild förordning. Kommitténs förslag avviker från regeringens normala styrning av myndigheter (instruktion, regleringsbrev och särskilda uppdrag) och skulle särbehandla myndigheternas ansvar för genomförandet av landsbygdspolitik i förhållande till genomförande av mål inom andra politikområden. Försäkringskassan vill understryka vikten av att inte skapa parallella system för genomförande av regeringens politik där de kan samordnas.

Avslutning

Avslutningsvis är det Försäkringskassans uppfattning att vi inte på kommitténs kortfattade underlag kan ta ställning till förslaget om att det bör skapas en ny organisation för den lokala serviceverksamheten; kommitténs underlag är ofullständigt. Frågan är komplex, exempelvis är gränsdragningen mellan service och myndighetsutövning långt ifrån klar, och service ingår som tidigare nämnts i många fall som en viktig del av själva myndighetsutövningen. Det behöver därför mer djupgående analyseras om en serviceorganisation kan och bör skapas enligt kommitténs förslag.

Landsbygdskommittén har heller inte gjort en analys av vad den starka digitala utvecklingen får för konsekvenser för efterfrågan av personlig service i form av fysiska möten, samt hur det i sin tur påverkar behovet av och förutsättningarna för att ha fasta lokalkontor.

Ordningen om det delegerade helansvaret för myndigheternas självbestämmanderätt rörande bland annat ekonomi, organisation däribland lokalkontorens geografiska placering bör bestå. Som det antytts ovan kan sådan ordning inte ändras med mindre än omfattande ändringar på lagområdet och antagandet av en ny princip rörande myndigheternas självbestämmanderätt.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av avdelningschef Per Eleblad, och verksamhetsutvecklare Oskar Norberg, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Oskar Norberg